

ΕΦΗΜΕΡΕΣ ΔΙΑΜΟΝΕΣ

Παραλίες και λουόμενοι

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΕΦΗΜΕΡΕΣ ΔΙΑΜΟΝΕΣ
Παραλίες και λουόμενοι

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Νικολοπούλου Άρτεμις
Επιβλέπων καθηγητής: Κοτιώνης Ζήσης

Βόλος, Ιούνιος 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εφήμερη μετανάστευση

Επιτόπια παρατήρηση - Τρία είδη

Θέατρο

ΕΝΕΡΓΗΜΑΤΑ

Εγκαθίσταμαι

Ντύνομαι

Γδύνομαι

Απολαμβάνω

Χαλαρώνω

Μαυρίζω

Παίζω

Αθλούμαι

Απαθανατίζω

Γοητεύω

Απ-εγκαθίσταμαι

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

*Τώρα το φως απλώνεται παντού.
Οι τελευταίες ομπρέλες μένουν κλειστές ακόμη.
Ύστερα ξεπροβάλλει κάποιος και σέρνει
την φουσκωτή του βάρκα.
Η μανάβισσα έρχεται και βυθίζει
στην άμμο τον όγκο της, ένα κουβάρι
κιρσούς. Μονόλιθος
που κατρακύλησε απ' τις κορυφές της Λουνιτζιάνας.
Σαν μου μιλάει κόβεται η ανάσα μου,
τα λόγια της είναι η Αλήθεια.
Σε λίγο όμως θα ξανάρθει ο κυκεώνας:
σάρκες, μούσια και χειρονομίες.
Οι πιθηκάνθρωποι με κρεμασμένους στο λαιμό
σταυρούς και αλυσίδες. Τι θρησκεία κι αυτή.
Και τι ψευδαίσθηση να θέλει ο άλλος να επαναλάβει
το επίτευγμα του Ροβινσώνα!
Eugenio Montale, Στην παραλία*

Η “ροβινσωνιάδα”, η επιθυμία του ανθρώπου να ανακαλύψει τον τόπο που κανείς δεν πάτησε και να ζήσει εκεί έστω για λίγο σαν μοναδικός κατακτητής, τον ώθησε και συνεχίζει σήμερα να τον ωθεί στην παραλία. Ο άνθρωπος με διστακτικά βήματα προσέγγισε την παραλία, σταδιακά την εξημέρωσε μετά από χιλιετή απώθηση και όταν καθιέρωσε την παρουσία του εκεί επιχείρησε την επαφή του με το νερό. Από τότε η εικόνα της παραλίας άρχισε να μεταλλάσσεται χρόνο με το χρόνο με αποτέλεσμα τη μετατροπή ενός τοπίου φυσικού σε υποδειγματικό δημόσιο χώρο.

Η παραλία είναι ένα χαρακτηριστικό δείγμα μαζικής αυτοοργάνωσης. Υπάρχει μία τάξη δίχως έλεγχο, με φύλα, ηλικίες και κοινωνικές τάξεις να συνυπάρχουν αρμονικά. Ένας δημόσιος χώρος εξισωτικός και αυτορρυθμιζόμενος που ζωντανεύει κάθε πρωί και μέχρι να δύσει ο ήλιος υπάρχει μέσα από την ανθρώπινη παρουσία.

Μέσα σε αυτή τη σύγχρονη κοινωνία της παραλίας έχει αναπτυχθεί μια ηθική που απέχει πολύ από την αντίστοιχη ηθική της εποχής που ήθελε τον άνθρωπο μακριά από την ακτή, ή εκείνη που απαιτούσε από τους λουόμενους να μην αποκαλύπτουν το σώμα τους ούτε μέσα στο νερό. Η σύγχρονη ηθική της παραλίας έχει χωρίσει τους επισκέπτες της σε δύο στρατόπεδα, τους αυτόχθονες και τους παραθεριστές. Ο ηθικολόγος ιθαγενής ονειρεύεται μια άγρια παραλία που ταυτόχρονα θέλει να κατοικείται από πολιτισμένους και υπεύθυνους παραθεριστές. Οι τελευταίοι αναζητούν τη μοναξιά μέσα στο φυσικό τοπίο και τελικά συνωστίζονται μέσα στο πλήθος μιας πολυκατοικημένης παραλίας. Μη μπορώντας λοιπόν να βρει το κάθε στρατόπεδο αυτό που ψάχνει, έχει καταφέρει να περάσει μέσω της ηθικής ένα σύνολο κανόνων και άγραφων ή γραπτών νόμων στην υπάρχουσα κατάσταση. Όλο αυτό βρίσκει την έκφρασή του μέσα από τη δράση στην παραλία, το λόγο, τις χειρονομίες, τη συμπεριφορά. Ο λουόμενος δρα με βάση τα πρωτόκολλα που ο ίδιος καθιέρωσε μετά την πολύχρονη παρουσία του εκεί και γίνεται αποδεχτός από την κοινωνία της παραλίας μόνο μέσω μιας μίμησης της ιθαγενούς συμπεριφοράς.

Εφήμερη μετανάστευση

Ο τουρισμός και η επέκταση της ψυχαγωγίας στον τόπο της παραλίας τον μετάλλαξε απότομα. ^[1] Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες ο άνθρωπος κατευθύνεται καθημερινά στις ακτές με σκοπό την παραθαλάσσια ψυχαγωγική δραστηριότητα. Το αποτέλεσμα είναι μία εισβολή της πόλης στην ύπαιθρο και το αντίθετο. Τα

αστικά χαρακτηριστικά της ζωής στην πόλη εισέρχονται στην παραλία τη στιγμή που το πλήθος κατευθύνεται προς αυτή. Το ίδιο πλήθος φεύγοντας θα πάρει μαζί του την εμπειρία της παραθαλάσσιας διαμονής και θα επηρεάσει με τρόπο μιμητικό την αστική ψυχαγωγία. ^[2]

Θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για σύγχρονα και καθημερινά κύματα μετανάστευσης. Η εικόνα των δρόμων προς τις παραλίες ένα σαββατοκύριακο του καλοκαιριού θυμίζει τη βίαιη και αναγκαστική μετακίνηση ενός πλήθους. Οι εφήμεροι μετανάστες που κατευθύνονται προς τις ακτές προσπαθούν να ξεφύγουν από τις συνήθειες της καθημερινότητας, επιδιώκοντας να έρθουν κοντά στο φυσικό τους περιβάλλον. ^[3] Ως αποτέλεσμα αυτού του φαινομένου, μιλάμε σήμερα - αναφερόμενοι στον παραθαλάσσιο παραθερισμό - με όρους κατανομής πληθυσμού: συγκέντρωση, υπερπληθυσμός, αραίωση, διασπορά.

Εκφυλισμένη και αστικοποιημένη τώρα πια, η παραλία διατηρεί τη δυνατότητά της να προσελκύει και η δύναμή της αυτή αντιστέκεται απέναντι σε όλα τα κακά. Οικογένειες, παρέες και μοναχικοί λουόμενοι, νιώθοντας τη βαθειά επιθυμία για επαφή με την ακτή, προσανατολίζονται προς αυτή ψάχνοντας τον ιδανικό τόπο που θα τους φιλοξενήσει.

Επιτόπια παρατήρηση - Τρία είδη

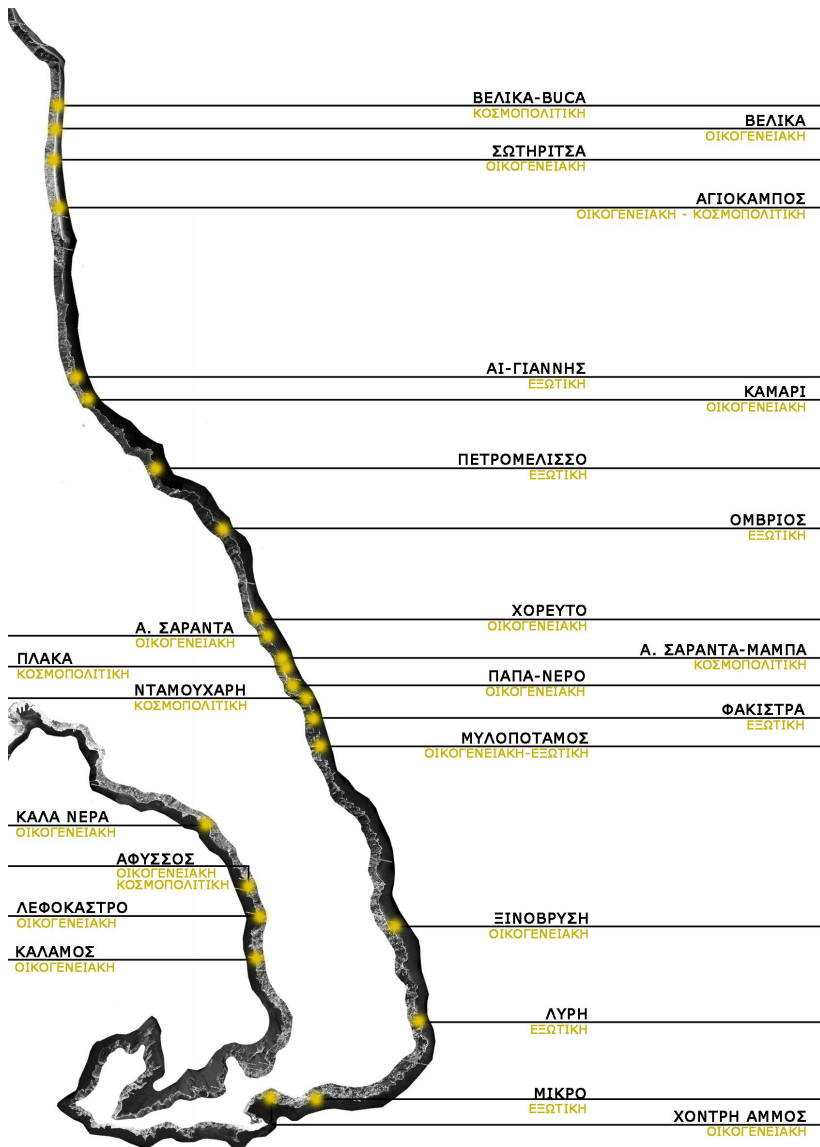
Κατά τη διαδικασία της μελέτης επιχειρήθηκε μία επιτόπια παρατήρηση σε παραλίες της Μαγνησίας. Στόχος ήταν η συγκέντρωση πληροφοριών για τη ζωή εκεί, που θα εμπλουτίσουν τη βιβλιογραφική έρευνα και θα δώσουν την πλήρη εικόνα των

κέντρων παραλιακού παραθερισμού στην Ελλάδα. Ήταν μία διαδικασία κατά την οποία συλλέχθηκε ένα πλούσιο οπτικό υλικό και καταγράφηκαν στοιχεία από την εστιασμένη στη δράση του λουόμενου παρατήρηση.

Επικρατεί μια αντίληψη που θέλει το πλήθος της παραλίας να είναι μια αδιαφοροποίητη μάζα. Η μάζα αυτή δρα στην παραλία που είναι όχι μόνο ένα πεδίο κινήσεων, αλλά και ένα μαγνητικό πεδίο που έλκει ή απωθεί. Επιλέγει κανείς την παραλία του με βάση τα στοιχεία της αυτά που την κάνουν ελκυστική ή απορρίπτει μία άλλη λόγω της απώθησης που του προκαλεί. Έτσι λοιπόν, οι εικόνες των σημερινών παραλιών απαρτίζονται τόσο από το φυσικό τοπίο, όσο και από τα άτομα που τις επισκέπτονται, άτομα που αποζητούν την ίδια απόλαυση και έχουν τις ίδιες ανάγκες.

Έχοντας ζήσει κανείς την εμπειρία της παραμονής σε διαφορετικές παραλίες, θα μπορούσε να προχωρήσει σε ένα είδος κατηγοριοποίησής τους με κριτήριο το είδος του λουόμενου που θα την επιλέξει ως κατάλληλη. Με μοναδικό στόχο την εκ του σύνεγγυς μελέτη της δράσης του ανθρώπου, έγινε μία υποκειμενική κατηγοριοποίηση των παραλιών που ερευνήθηκαν σε τρία είδη: την οικογενειακή, την κοσμοπολίτικη και την εξωτική παραλία. Η δράση αναλύθηκε σε σχέση με τον τόπο άρα και την παρουσία του ανθρώπου εκεί. Τα συμπεράσματα που συλλέχθηκαν έχουν να κάνουν με τη συμπεριφορά που ποικίλει ανάλογα με το είδος της παραλίας διαμονής. Έγινε λοιπόν μια απόπειρα σχεδιασμού του προφίλ των διαφορετικών λουόμενων.

Στο χάρτη που ακολουθεί παρουσιάζονται οι παραλίες όπου πραγματοποιήθηκε η επιτόπια έρευνα, με τις ονομασίες και τον αντίστοιχο χαρακτηρισμό.

Θέατρο

Μπορεί κανείς να μιλήσει για τη σκηνή ενός θεάτρου όπου καθημερινά παίζεται το ίδιο έργο. Οι ηθοποιοί ξέρουν καλά τους ρόλους τους. Παίζουν, μιμούνται και εφευρίσκουν τρόπους για να προκαλέσουν τις εντυπώσεις, το βουβό χειροκρότημα ενός κοινού που αποτελείται και αυτό από ηθοποιούς.

Η επιδίωξη αυτή τρέφει συνεχώς τη δράση του έργου. Ο λουόμενος χρησιμοποιεί τη φωνή του, το σώμα του, τις εκφράσεις του, με μοναδικό στόχο την αποπλάνηση του βλέμματος και της σκέψης του διπλανού του. Όταν καταφέρει να τον στρέψει πάνω του θα νιώσει αυτή την πίεση του βλέμματος και θα θεατροποιήσει ακόμη περισσότερο τις κινήσεις του. Όλα αυτά θα γίνουν στα πλαίσια του παιχνιδιού της παραλίας, ένα παιχνίδι διαδομένο, με συγκεκριμένους κανόνες, που ξεκινά με την άφιξη του λουόμενου και συνεχίζεται κατά τη διάρκεια της παραμονής του.

Αυτός είναι ο σημερινός λουόμενος: Ένας αυτοδίδακτος ηθοποιός που προσθέτει εν γνώσει του στη δράση θεατρικά στοιχεία που τον κάνουν αντικείμενο προσοχής.

ΕΝΕΡΓΗΜΑΤΑ

Αναφερθήκαμε σε όρους όπως δημόσιος χώρος, κοινωνία της παραλίας, δράση, θέατρο και ρόλος, παιχνίδι. Τα στοιχεία αυτά που χαρακτηρίζουν την παραλιακή διαμονή οδήγησαν σε μία προσέγγιση του θέματος ως προς τα ενεργήματα των σωμάτων. Σε έναν τέτοιο τόπο όπου τα σώματα κυριαρχούν και καθορίζουν την εικόνα του, μία τέτοια προσέγγιση είναι αναπόφευκτη και αναγκαία. Η επιτόπια παρατήρηση εστιάστηκε στον τρόπο που δρουν οι λουόμενοι, στις κινήσεις και τις πράξεις τους και σε όσα αυτές μπορεί να κρύβουν και να εκπέμπουν.

Τα έντεκα ενεργήματα που παρουσιάζονται παρακάτω δεν είναι παρά εντοπισμοί που πραγματοποιήθηκαν κατά τις επισκέψεις στην παραλία. Η τμηματική αυτή προσέγγιση έχει στόχο να παρουσιάσει τη συνολική εικόνα της παραλίας, όπως αυτή ζωντανεύει μέσω των σωμάτων που την κατοικούν.

Εγκαθίσταται

Εικ. 1

Στην διαδικασία της εγκατάστασης ξαναπαίζεται ένα από τα πρώτα επεισόδια της ανθρώπινης ιστορίας: η κατανομή του χώρου. Στρατηγικές κατοχής εδάφους, λογική σχέσεων και ρόλων, όρια, σύμβολα κατοχής. ^[4]

Στην οικογενειακή παραλία.

Ο λουόμενος φτάνει στην παραλία πλήρως εξοπλισμένος. Θα κάνει μία γενναία εξερεύνηση, θα σαρώσει όλη την έκταση με γρήγορες και αποφασιστικές κινήσεις και θα εντοπίσει τα πιθανά σημεία που μπορούν να φιλοξενήσουν τον ίδιο και τους ακόλουθους του. Είναι αυτός ο λουόμενος ένας από τους πολλούς που θα προσπαθήσει να κάνει τόσο αισθητή την παρουσία του για να γίνει ο ένας και μοναδικός μέσα στην κοινωνία της παραλίας. Και είναι τόσο παθιασμένος με τον στόχο του αυτό, που θα ξεχάσει τον τρόπο λειτουργίας του στην κοινωνία της πόλης και θα προβεί σε πράξεις που υπό άλλες συνθήκες θα κατέκρινε.

Έφτασε λοιπόν ο πρωταγωνιστής αυτού του θεατρικού και εντόπισε με δυσκολία μέσα στο πλήθος την τέλεια θέση για να εγκατασταθεί, το σημείο αυτό που στην κάτοψη της παραλίας απέχει τις επιθυμητές αποστάσεις από το νερό, τα αποδυτήρια και την ντουζιέρα, την καντίνα. Τώρα είναι που πρέπει να γνωστοποιήσει στους πιστούς του ακόλουθους τον εντοπισμό της περιοχής και στους καινούριους γείτονές του την άφιξή του. Με μία απότομη κίνηση που προδίδει το αίσθημα ικανοποίησης για την κατάκτηση, φυτεύει την ομπρέλα του στην άμμο σα να είναι η σημαία στην κορυφή του βουνού που ποτέ δεν πάτησε άνθρωπος. Η σκιά της ομπρέλας θα ορίσει και την περιοχή όπου θα απλώσουν τον εξοπλισμό οι ακόλουθοι που μόλις έφτασαν και σχολίασαν το σημείο

που επέλεξε ο αρχηγός τους. Τότε ανοίγουν οι τσάντες και βγαίνουν από μέσα ψάθες, πετσέτες, κι άλλες ομπρέλες, καρεκλάκια και ξαπλώστρες. Καθένας τους θα επιλέξει που να απλώσει τον εξοπλισμό του και θα το κάνει αυτό με πολύ μεγάλη προσοχή. Σηκώνουν το κεφάλι και κοιτούν τον ήλιο προκειμένου να διακρίνουν την κίνησή του κατά τη διάρκεια της ημέρας, παρατηρούν τους διπλανούς για να εντοπίσουν από ποιους θέλουν να απομακρυνθούν ή σε ποιον να πλησιάσουν και στο τέλος τα απλώνουν όλα κάτω έτσι ώστε να καταλάβουν όσο το δυνατόν περισσότερο χώρο. Με τον εξοπλισμό αυτό σημαδεύονται τα όρια της περιοχής τους, τα οποία όμως σπανίως μένουν αφύλαχτα. ^[5] Αφού λοιπόν βεβαιωθούν ότι όλα είναι σωστά τοποθετημένα, βγάζουν από τις τσάντες ένα σωρό άλλα αντικείμενα που σκορπούν εδώ και εκεί: παιχνίδια, βιβλία, ραδιόφωνα, αντιηλιακές κρέμες, φαγητά και ποτά και ό, τι άλλο χρειάζονται ή δε θα χρησιμοποιήσουν ποτέ.

Στην κοσμοπολίτικη παραλία.

Αυτός ο λουόμενος δεν έχει και πολλά κοινά με τον λουόμενο της οικογενειακής παραλίας. Η αυτάρκεια δεν τον απασχολεί καθόλου και αναζητεί τον βασικό του εξοπλισμό στις υπάρχουσες εγκαταστάσεις της παραλίας.

Φτάνει στην κατάμεστη παραλία του κουβαλώντας μία τσάντα με τα προσωπικά του αντικείμενα. Εκεί θα συναντήσει αρκετά - μα ελάχιστα διαφορετικά - μαγαζιά που έχουν απλώσει στην αμμουδιά ξαπλώστρες και ομπρέλες που προσφέρονται στο πλήθος, συνήθως έναντι αδρής αμοιβής. Έτοιμος λοιπόν να πληρώσει για την απαλλαγή του από την μεταφορά του εξοπλισμού του, θα επιλέξει

προσεκτικά σε ποιο σύνολο εγκαταστάσεων ^[6] θα περάσει τη μέρα του. Συνήθως δε διαφέρουν σε τίποτε άλλο μεταξύ τους παρά μόνο στον τύπο των εγκαταστάσεων που προσφέρουν.

Αφού λοιπόν έκανε την επιλογή του, ο λουόμενος θα προσπαθήσει και αυτός να κάνει αισθητή την άφιξή του. Θα περπατήσει προσεχτικά ανάμεσα στις ξαπλώστρες και παρόλο που αυτές δεν του αφήνουν αρκετό χώρο για να κινηθεί, αυτός θα φαίνεται άνετος και απορροφημένος στην αναζήτηση ξαπλώστρας. Κάτω από την πίεση των βλεμμάτων [ή την αίσθηση ότι αυτά είναι στραμμένα πάνω του] θα θεατροποιήσει την κίνησή του και θα υποδυθεί κάποιον άλλο. Γνωρίζοντας καλά κοντά σε ποιους και μακριά από ποιους θέλει να εγκατασταθεί, επιλέγει τη θέση που του αρμόζει και δείχνει την ικανοποίησή του. Στρώνει επιμελώς την πετσέτα του πάνω στην ξαπλώστρα και βγάζει από την τσάντα του τα απολύτως απαραίτητα. Ξαπλώνει και είναι πλέον έτοιμος να απολαύσει όσα θα του προσφέρει η κοσμοπολίτικη παραλία του.

Στην εξωτική παραλία.

Ο λουόμενος αυτής της παραλίας διαφέρει αρκετά από τους υπόλοιπους και αυτό επιδιώκει. Σαν ένας σύγχρονος Ροβινσώνας ^[7] φτάνει στην παραλία του πλήρως εξοπλισμένος και έτοιμος, όχι απλά να εγκατασταθεί για να απολαύσει τον μπάνιο του, αλλά να την κάνει δική του. Η διαμονή του εκεί θα διαρκέσει αρκετά εικοσιτετράωρα και όνειρό του είναι να ζήσει μιμούμενος τον ήρωα του Ντηφόου.

Ξέρει ακριβώς ποια θα είναι η ιδανική του θέση. Μιας και δε θα συναντήσει πολλούς λουόμενους στην παραλία του, η επιλογή της έχει να κάνει μόνο με την κίνηση του ήλιου, την απόσταση από τη

θάλασσα, την ορατότητα από το δρόμο, στοιχεία που θα μελετήσει ακριβώς τη στιγμή που θα γίνει η άφιξή του. Αφού λοιπόν εντοπίσει το σκιερό και απόμακρο μέρος που έχει φανταστεί, ξεφορτώνει τον βαρύ εξοπλισμό του, που αποτελείται από τα απολύτως απαραίτητα. Θα καθίσει τότε εκεί για λίγο και αφού πάρει μια ανάσα θαλασσινού αέρα, θα ξεκινήσει να στήνει την εγκατάστασή του.

Η παραλία του δεν έχει τίποτα να του προσφέρει εκτός από τη φυσική της ομορφιά. Έτσι λοιπόν, το κατάλυμά του, που σα χελώνα είχε κουβαλήσει στην πλάτη του, θα το στήσει ο ίδιος και θα το εξοπλίσει με στρώματα, ψάθες και καρέκλες. Η διαδικασία αυτή θα διαρκέσει αρκετά ώστε να τον κουράσει, μα θα του χαρίσει ένα αίσθημα χαράς για το επίτευγμά του. Η θήκη που στήνει για αυτόν και τον εξοπλισμό του δεν είναι παρά ένας ελαφρύς σκελετός που πάνω του τεντώνει ένα ειδικό αδιάβροχο ύφασμα. Τον έχει επιλέξει από μία ποικιλία τέτοιων πρόχειρων καταλυμάτων ώστε να πληρεί όλες του τις ανάγκες. Μέσα σε αυτό θα τοποθετήσει κάτω το στρώμα που θα κοιμηθεί και τα ρούχα του, ενώ απ' έξω θα στήσει τα υπόλοιπα, καθίσματα και άλλα χρηστικά αντικείμενα. Αφού ολοκληρώσει το στήσιμο πρέπει να ασχοληθεί με τη φωτιά που θα ανάψει όταν σκοτεινιάσει. Θα οργώσει όλη την παραλία για να μαζέψει ξύλα και φορτωμένος θα επιστρέψει και θα τα τοποθετήσει προσεχτικά στο σημείο που έχει ήδη προβλεφθεί κατά την επιλογή της θέσης. Όταν πια η εγκατάστασή του έχει πάρει την οριστική της μορφή, ο λουόμενος θα νιώσει περήφανος και έτοιμος να ζήσει την εμπειρία της διαμονής στην εξωτική του παραλία.

Ντύνομαι

Εικ. 2

Η μεταμόρφωση της παραλίας και των προσώπων της παρουσιάζεται μέσω της ιστορίας ενός ενδυματολογικού σημαδιού, του μαγιό. Το πέρασμα από την αντιφυσιολατρική ηθική του ντυμένου στην αισθητική του γυμνού έγινε σταδιακά. Ήταν μία προοδευτική χειραφέτηση του λουόμενου που ντύθηκε αρχικά με μία μακριά σκελέα που αργότερα κόντυνε και στένεψε και κατέληξε στο σημερινό μαγιό, το συνειδητό γυμνό.

Τεράστια μεταβολή αυτή η αποκάλυψη του σώματος στο φως του ήλιου που αποτέλεσε υπέρβαση των ηθικών κανόνων και κατηγορήθηκε ως δημόσια προσβολή. Ήταν ένας πόλεμος μεταξύ ντυμένου και ξεντυμένου, με τα δύο στρατόπεδα πολύ αποφασισμένα. Οι “καινούργιοι άγριοι”^[8] επαναστάτησαν στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ενάντια στα μάλλινα παντελόνια που συστήνονται θερμά στους λουόμενους και των δύο φύλων και παραπέμπονται στο δικαστήριο. Το πιο ισχυρό όπλο αυτού του πολέμου ήταν η παρουσία του παιδιού, που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή με τους γονείς να ακολουθούν. Ακόμη και μετά τη δημόσια παρουσίαση του πρώτου σχεδίου του σημερινού μπικίνι, οι λουόμενες δίσταζαν να το επιλέξουν για θαλασσινό ένδυμα, τόλμησαν όμως να το φορέσουν στα παιδιά τους. Τα πειραματικά αυτά μοντέλα που δοκίμαζαν ερήμην τους τη νέα ενδυματολογική πρακτική, δε θα κατακριθούν με τον ίδιο τρόπο και τελικά θα την διαδώσουν στους ενήλικες. Με το ίδιο τρόπο θα διαδοθεί τη δεκαετία του '60 το τολμηρό μονοκίνι, μέσω των προεφήβων, οι οποίες καθώς ήταν μεταξύ δύο ηλικιών, εμφανίζονται γυμνόστηθες, όπως τα παιδιά. Έφτασε λοιπόν η αμφίεση του μπάνιου στη σημερινή της μορφή - απόληξη μιας εξέλιξης που προϋποθέτει την παραβίαση και την εγκατάλειψη μοντέλων και συμπεριφορών - με το λουόμενο να

ακολουθεί πιστά τις εξελίξεις της μόδας σε ό, τι την αφορά. Η εποχή του μονότονου ριγέ έχει παρέλθει και τη θέση του πήραν μαγιό κάθε είδους, πολύχρωμα και πιο τολμηρά. Το θαλασσινό μπάνιο το συνοδεύει μια ένδυση που απαγορεύεται σε οποιοδήποτε άλλο κοινωνικό πλαίσιο, γι' αυτό και ο σημερινός λουόμενος δε φτάνει στην παραλία γυμνός. Ένα ελαφρύ ρούχο καλύπτει το σώμα του το οποίο θα βγάλει αμέσως μόλις φτάσει στην παραλία και θα ξαναφορέσει λίγο πριν φύγει από εκεί. Η γύμνια είναι αποτέλεσμα μιας πλούσιας προετοιμασίας, όπως συμβαίνει σε οποιοδήποτε τύπου ένδυση. Είναι προσεκτικά σχεδιασμένη και φροντισμένη από τον λουόμενο κατά την προετοιμασία του για το μπάνιο και αποτελεί στοιχείο σχολιασμού, έλξης ή απώθησης. Στο γεγονός αυτό άλλωστε βασίζεται και η δημιουργία μιας ολόκληρης αγοράς που αφορά στην αμφίεση της παραλίας, τόσο καλά οργανωμένη όσο και το εμπόριο των υπόλοιπων ενδυμάτων. Το σημερινό μαγιό είναι το αποτέλεσμα της αμφισβήτησης της τριπλής επιθυμίας της αμφίεσης για προστασία, καλλωπισμό και ευπρέπεια. Η επιλογή αυτής της αμφίεσης έχει σα βάση της τον καλλωπισμό και η επιτυχία της μαρτυρεί την καθιέρωση μιας νέας κοινωνίας της παραλίας, μιας κατ' εξοχήν παραλίας του ξεντυμένου.

Η παραλία είναι το σκηνικό ενός θεάτρου όπου οι πρωταγωνιστές και οι θεατές είναι ίδιοι. Γνωρίζοντας καλά λοιπόν ο λουόμενος ότι όσο παρακολουθεί τους γύρω του, άλλο τόσο παρατηρείται ο ίδιος, θα εκμεταλλευτεί τα πάντα για να δημιουργήσει τις εντυπώσεις που θέλει. Η απώθηση της ντροπής και η απενοχοποίηση της επιθυμίας όπλισαν τον λουόμενο με μία αθωότητα για την εμφάνιση και τη δράση του στην παραλία. Μέσα σε αυτό το όργιο της όρασης θα παιχτεί ένα παιχνίδι απόκρυψης και αποκάλυψης δέρματος, που

συνδέεται άμεσα με την ερωτική πρόκληση. Είναι ένα παιχνίδι για ενήλικες με ελάχιστους κανόνες που αφορούν μόνο το είδος της παραλίας που λαμβάνει χώρα. Για παράδειγμα, η γυμνόστηθη κοπέλα που εμφανίζεται σε μια παραλία με συνομήλικους της λουόμενους, χαίρει της θερμής αποδοχής των αρσενικών. Αν η ίδια κοπέλα βρεθεί ανάμεσα σε άλλες γυμνόστηθες, θα περάσει μάλλον απαρατήρητη, ενώ ίσως κατακριθεί σε μία οικογενειακή παραλία.

Με την ιδιότητά του να αποκαλύπτει το σώμα, το μαγιό έχει δώσει το έναυσμα για επίδειξη του ωραίου, αλλά έχει προκαλέσει και το άγχος για τη σωματική ατέλεια. Οι ιδεώδεις αναλογίες ενός λουόμενου θα ξυπνήσουν τον Προκρούστη που κρύβει μέσα του ένας άλλος, που στο θέαμα των ατελειών του θέλει επί τόπου να τεντώσει ή να κόψει το ίδιο του το σώμα για να το φέρει στην ιδανική για αυτόν εικόνα.

Αυτός είναι ο πρωταγωνιστής της σημερινής παραλίας: το σώμα και η αμφίεσή του.

Γδύνομαι

Εικ. 3

Την μετάβαση από την παραλία του “ευπρεπώς ντυμένου” στην παραλία του “ξεντυμένου” συνόδευσε και η εκλαΐκευση μιας άλλοτε απαγορευμένης συνήθειας: της ελεύθερης απογύμνωσης. Για να γίνει το πέρασμα από τον ενδεδυμένο κόσμο στον κόσμο του μπάνιου, ο λουόμενος έπρεπε κάποτε να “φυλακιστεί” σε ένα δημόσιο μα μυστικό χώρο, προορισμένο για το γυμνό κορμί. Η εποχή αυτή του φιλτραρίσματος του γδυσίματος άφησε πίσω της τα απομεινάρια μιας περασμένης ηθικής, που τότε αποτελούσαν σήμα κατατεθέν παραθεριστικών κέντρων. Αυτή η αρχιτεκτονική σανίδας και υφάσματος χάνεται στην ανάμνηση μιας κοινωνικής παράδοσης, που προσέδιδε στην καμπίνα την αξία του σκοτεινού θαλάμου και την έκανε αντικείμενο περιέργειας.^[9]

Σήμερα, γδύνεται κανείς στην παραλία. Η απομάκρυνση από τις καμπίνες και η επιλογή της ανοιχτής απογύμνωσης αποτελούν το βασικό στοιχείο της εγκαθίδρυσης μιας νέας στρατηγικής επίδειξης. Εστιάζει κανείς σήμερα στην εικόνα του σώματος και όχι στο κρύψιμό του. Το γδύσιμο χωρίς παραβάν γίνεται στα πλαίσια του παιχνιδιού της παραλίας και είναι και αυτή μία δράση πολύ καλά σκηνοθετημένη. Στηρίζεται στην άμεση αισθητική της σάρκας και του δέρματος, στην εμφάνιση, την ομορφιά, τον όγκο, την κίνηση, σε όλα αυτά που συνθέτουν τη γλώσσα του σώματος. Είναι μία διαδικασία που γίνεται προσεκτικά, ώστε να αναδείξει ή να αποκρύψει, να προσελκύσει βλέμματα και αντιδράσεις. Από την άλλη, για κάποιους είναι απλά ένα στάδιο που πρέπει να περάσει κανείς πριν εισέλθει στο νερό και που, ελλείψει των απαραίτητων εγκαταστάσεων, θα γίνει καταναγκαστικά κάτω από τα βλέμματα των υπολοίπων. Μα και στην περίπτωση αυτή, η σκηνοθεσία της κίνησης σπάνια θα λείπει. Θα είναι όμως λιγότερο επιτυχημένη.

Η κοινωνία της παραλίας, όσο ξεντυμένη και αν είναι, τρέφεται συνεχώς από αυτή την ταλάντευση του κρύβω-αποκαλύπτω, δίνοντας όπως αναφέρθηκε ιδιαίτερη σημασία στο δεύτερο. Ο λουόμενος φτάνει στην παραλία του έχοντας καλύψει το σώμα του με ένα ελαφρύ ύφασμα, άλλες φορές τόσο διαφανές ή διάτρητο που αναρωτιέται κανείς για τη χρησιμότητά του. Όπως και να είναι όμως αυτό το προσωρινό κάλυμμα, είναι απαραίτητο για να περάσει από τον ενδεδυμένο κόσμο, πριν φτάσει στην παραλία. Η πρώτη λοιπόν κίνησή του μόλις εγκατασταθεί είναι να απαλλαγεί από αυτό και να αποκαλύψει το δεύτερο ένδυμα του σώματός του, το δέρμα. Η δήθεν άνεση που χαρακτηρίζει όλες του τις κινήσεις θα είναι τώρα ο μοναδικός του στόχος, γιατί αυτή είναι η στιγμή που ίσως ο διπλανός του τον κοιτάξει. Στο υποσυνείδητό του η πράξη αυτή της αποχώρησης των ενδυμάτων είναι κάτι που του προκαλεί αμηχανία. Βρίσκεται όμως στην παραλία, εκεί που αυτό είναι αυτονόητο και έτσι θα προσπαθήσει να το κάνει όσο πιο φυσικά γίνεται. Αυτός είναι ο λουόμενος που θεωρεί την πράξη αυτή σημαντική για να γίνει αποδεχτός στην κοινωνία της παραλίας. Υπάρχει όμως και ο άλλος, ο καταναγκασμένος να γδυθεί δημόσια. Αυτός νιώθει ντροπή που τολμά να αποκαλύψει το σώμα του δημόσια. Θα ψάξει απεγνωσμένα την καμπίνα του που τόσο νοσταλγεί και αν δεν τη βρει θα αφαιρέσει τα ρούχα του με κινήσεις άγαρμπες που προδίδουν την αμηχανία και τη δυσκολία του. Πολλές φορές θα χρησιμοποιήσει και ένα αυτοσχέδιο παραβάν που μόνος του θα φτιάξει με την πετσέτα του, προκειμένου να μην θέσει σε δημόσια θέα τον εαυτό του πριν σιγουρευτεί πως όλα είναι εντάξει. Υπάρχει βέβαια και μία τρίτη κατηγορία, το παιδί. Αυτό εκθέτει δημόσια την πλήρη απογύμνωσή του, πράξη που θεωρείται χαριτωμένη.

Είναι, λοιπόν, το γδύσιμο μια πράξη που απέκτησε άλλη διάσταση στην εξέλιξη της κοινωνίας της παραλίας, άμεσα συνδεδεμένη με τα ήθη της εκάστοτε εποχής. Στην σημερινή παραλία είναι πράξη πλήρως θεατροποιημένη, με τον πρωταγωνιστή της να προσπαθεί να παίξει το ρόλο του επενδύοντάς τον με κινήσεις πρόκλησης, κινήσεις χαλαρές που έχουν το σκοπό τους, κινήσεις σκληρές που πηγάζουν από το βαθύ αίσθημα της αμηχανίας που κρύβει ακόμη η δημόσια απογύμνωση.

Απολαμβάνω

Εικ. 4

Ένας έντονος ηδονισμός χαρακτηρίζει και τρέφει τις μέρες του καλοκαιριού. Ηδονισμός για το τοπίο, την πράξη, τον εαυτό, το άλλο σώμα. Η παραλία είναι ένας τόπος γοητείας που προσφέρει απόλαυση και ταυτόχρονα προσφέρεται για το αίσθημα αυτό. Όλα εδώ δείχνουν αισθησιακά, από τις ίδιες τις ιδιότητες των στοιχείων του τόπου, μέχρι τις αργιούρα ασημένιες καθημερινές δραστηριότητες. Η επαφή του σώματος με τα στοιχεία της παραλίας είναι μία αυτοερωτική εμπειρία, μια σχέση που διακατέχεται από διακριτική ηδονή. Η ίδια η κινητικότητά τους, φορτίζει συγκινησιακά και ερωτικά τα στοιχεία αυτά. Ενεργοποιεί τις αισθήσεις και προκαλεί την ερωτική έλξη.^[10]

Η άμμος είναι για τη στεριά ό, τι είναι η γύμνια για το ιδανικό σώμα. Έλκει το βλέμμα και την αναδεικνύει. Είναι μία περιέργη ουσία που δεν έχει αποφασίσει ακριβώς την υλικότητά της. Ρευστή και στερεή ταυτόχρονα, ανάλογα με το αν έρχεται σε επαφή με το νερό. Παίζει κανείς με την άμμο και η κινητικότητά της του δίνει μεγάλη ευχαρίστηση. Αρέσκεται να ακούει τον ανεπαίσθητο ήχο που συνοδεύει την κίνησή της και απολαμβάνει τη ρευστότητά της καθώς χάνεται μέσα από τη χούφτα του ή αφήνει να βυθιστεί το πόδι του μέσα της. Κάθεται και τη χαζεύει που φέρει πάνω της τα αποτυπώματα των κορμιών και του ανέμου ή εστιάζει σε ένα τμήμα της παρατηρώντας έναν έναν τους κόκκους που την αποτελούν. Ασχολείται μαζί της και δεν τη βαριέται καθόλου.

Και από την άλλη είναι το νερό, το στοιχείο αυτό που είναι τόσο οικείο στο ανθρώπινο σώμα και η πλήρης ένωση μαζί του ξυπνά την ηδονή. Η αναζήτηση αυτής της επαφής είναι και ο λόγος που επισκεπτόμαστε την παραλία.

"Δεν είναι γιατί το βουνό είναι πράσινο, ή η θάλασσα γαλάζια που τα αγαπάμε, έστω και αν αποδίδουμε αυτήν την αιτιολογία στην έλξη μας· είναι γιατί κάτι μέσα μας, κάτι από τις ασυνείδητες αναμνήσεις μας για τη γαλάζια θάλασσα ή το καταπράσινο βουνό, βρίσκει την ευκαιρία να μετενσαρκωθεί."

Bachelard Gaston, *το Νερό και τα Όνειρα*

Ακόμη και το χειμώνα επιδιώκουμε μία εξ αποστάσεως σχέση για να απολαύσουμε τη εικόνα και τον ήχο των κυμάτων. Και έχουμε την τάση τότε να ανθρωποποιούμε τη θάλασσα. Η μεταμόρφωση του παφλασμού σε ανάσα και της κίνησης σε χειρονομία, την κάνουν αισθησιακή. Ο αισθησιασμός αυτός είναι γνωστός και φτάνει στο ζενίθ του τη στιγμή που ο λουόμενος βρίσκεται μέσα στο νερό. Εκεί συναντάμε μία σχέση σώματος με σώμα και το νερό θυμίζει περισσότερο ερωτικό σύντροφο. ^[11] Είναι πάλι αυτή η κινητικότητα της ουσίας που προκαλεί τον ηδονισμό σ' αυτή την αισθησιακή συνάντηση - άλλοτε χαϊδευτική και άλλοτε άγρια - του σώματος με το νερό.

Ο παραθαλάσσιος αισθησιασμός προκαλεί την ερωτική επαφή. Πολύ συχνά συναντάμε περιπτώσεις που αποδίδουν στην παραλία τη σημασία του ιδανικού τόπου για ερωτική ανακάλυψη. Αυτό φαίνεται αδιαμφισβήτητο αν σκεφτεί κανείς τον τρόπο με τον οποίο κατοικεί στην παραλία. Η πιο προχωρημένη όμως θεωρία, αυτή που παρουσιάζει την παραλία ως τόπο όπου επικρατεί η συναισθηματική αστάθεια και η σεξουαλική ελαφρότητα, δείχνει να μην έχει βάση. Αυτά είναι τα ερωτογενή στερεότυπα του τόπου και αποτελούν μάλλον πράξεις ονειρικές παρά πραγματικές. Δεν παραβιάζονται τα ήθη στην παραλία. Το μόνο που μπορεί να συμβεί είναι μία μικρή παρέκκλιση που ευνοείται από τις ασυνήθιστες γειτνιάσεις και

επιτρέπει κάποιες ελευθερίες στο βλέμμα, τη φαντασία, τη συμπάθεια. Επικρατεί μία ισορροπία μεταξύ της επικίνδυνης έλξης και της επιθυμίας για διαφυγή από αυτή. Η κοινωνία της παραλίας είναι η κοινωνία του εφήμερου και του περιστασιακού, μα σπάνια της κινητικότητας των ηθών.

Ο διάχυτος αισθησιασμός προέρχεται από την υλική φαντασία και στηρίζεται στη ρευστότητα των στοιχείων που απαρτίζουν τον τόπο. Προτρέπει το άτομο σε μία ερωτική κινητικότητα, ένα πάρε - δώσε γοητείας, με πεδίο δράσης την παραλία.

Χαλαρώνω

Εικ. 5

Ο παραθαλάσσιος παραθερισμός είναι ένα συχνό ονειρικό θέμα που έρχεται να πληρώσει τα κενά των επιθυμιών μας. Θα μπορούσε όμως κανείς να πει και το αντίστροφο. Η επαφή μας με τη θάλασσα ενδείκνυται για την ονειροπόληση που είναι το αποτέλεσμα της χαλάρωσης που υφίσταται το άτομο κατά την παρουσία του στην παραλία. Η απώλεια της συνείδησης και η άρνηση του πραγματικού που θα προκαλέσει η απόλυτη χαλάρωση, είναι ένας βασικός σκοπός της επίσκεψης στη θάλασσα. Η εικόνα της παραλίας που έχουμε συνηθίσει έχει σαν απαραίτητο στοιχείο κορμιά ξαπλωμένα στην άμμο ή στο νερό, που παραμένουν στην ίδια αυτή στάση για ώρα, επιδιώκοντας να ξεφύγουν από την πραγματικότητα που έχουν αφήσει και να εισέλθουν σε έναν κόσμο διαφορετικό όπου ακόμη και οι κανόνες της φύσης καταργούνται.

Ο λουόμενος απολαμβάνει να απλώνει το κορμί του στη ζεστή άμμο. Εκεί μένει και αφήνεται να παρασυρθεί από το συνδυασμό των φυσικών στοιχείων που χαλαρώνουν το σώμα του και σχεδόν τον κάνουν να ονειρευτεί. Είναι απορίας άξιο πώς οι ήχοι αυτοί, που σε άλλη περίπτωση θα διέκοπταν την πολυπόθητη διαδικασία χαλάρωσης, φαίνονται τώρα σχεδόν ανύπαρκτοι. Ο λουόμενος όχι απλά θα τους αγνοήσει για να μην τον αποσπάσουν αλλά θα βυθιστεί στην προσπάθεια αυτοσυγκέντρωσής του με τρόπο ώστε η ακοή του να γίνει τόσο επιλεκτική ώστε να δέχεται μόνο τα ακουστικά ερεθίσματα που τον βοηθούν. Με παρόμοιο τρόπο ο λουόμενος θα προσπαθήσει να χαλαρώσει μέσα στο νερό. Μιμούμενος τη σημαδούρα, ξαπλώνει ανάσκελα αφήνοντας το μισό του σώμα σε επαφή με το νερό να κοιτάει το βυθό και το άλλο μισό σε επαφή με τον αέρα να κοιτάει τον ήλιο. Η έλλειψη βαρύτητας θα προκαλέσει την απώλεια του προσανατολισμού και αφού αδειάσει

το μυαλό από τις σκέψεις, αφήνεται να οδηγηθεί από τα κύματα. Το σώμα αυτό που έτσι αδρανές περιπλανιέται στην επιφάνεια της θάλασσας, επιτρέπει στον εαυτό του μόνο μία και μοναδική επαφή με τον εξωτερικό κόσμο: αφήνει κατά στιγμές το κεφάλι του να βυθιστεί στο νερό για λίγο, ώστε να ακούσει το βουητό της θάλασσας, της οποίας την ύπαρξη είχε σχεδόν ξεχάσει.

Όλη αυτή η τάση προς τη χαλάρωση που επικρατεί κατά τους θερινούς μήνες έχει προσδώσει στην παραλία μία εικόνα ακινησίας που άλλοτε επικρατεί και σε άλλες περιπτώσεις έρχεται σε αντίθεση με την έντονη κινητικότητα, δημιουργώντας μία σκηνή όπου συνεχώς εναλλάσσονται η αδράνεια και η κίνηση. Όλο αυτό εξαρτάται βέβαια από το είδος της παραλίας που αποτελεί το σκηνικό όπου αυτές οι δράσεις λαμβάνουν χώρα. Είναι συγκεκριμένες οι παραλίες όπου η χαλάρωση - και επομένως η ακινησία - συντελούν στην εικόνα της, σε βαθμό που να προτιμώνται ή αποφεύγονται για αυτόν ακριβώς το λόγο. Αυτό σχετίζεται άμεσα τόσο με το είδος ανθρώπων που συγκεντρώνονται εκεί, όσο και με τις διάφορες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν. Η δυνατότητα που προσφέρει μία παραλία και ο κόσμος της για χαλάρωση, είναι από τα πιο βασικά στοιχεία της που της δίνουν τους αντίστοιχους χαρακτηρισμούς που τη διαφημίζουν ή τη δυσφημίζουν. Αδιαμφισβήτητη είναι βέβαια και η σημασία της χρονικής στιγμής που θα επιλέξει κανείς να επισκεφτεί την παραλία, σε σχέση με την εικόνα που θα συναντήσει φτάνοντας. Δεν αφορά μόνο τη στιγμή της ημέρας αλλά και την περίοδο, αφού έχει παρατηρηθεί ότι παραλίες που παρουσιάζουν έντονη κινητικότητα κατά μία συγκεκριμένη περίοδο του καλοκαιριού, προτείνονται ως τόποι κατάλληλοι για χαλάρωση μία άλλη χρονική περίοδο.

Μαυρίζω

Εικ. 6

Στην παραλία θα συναντήσουμε μια προσπάθεια πραγματοποίησης του ονείρου για την κατάργηση των φυλετικών, κοινωνικών και προσωπικών διαφορών. Αυτή η ουτοπική ισότητα βρίσκει την έκφρασή της μέσα από μια διαδικασία εξίσωσης των επιδερμίδων. Μέσα σε αυτό το “αποτριχωμένο σύμπαν” ^[12] που τείνει να γίνει εξαιρετικά ομοιόμορφο, η σκούρα απόχρωση του δέρματος είναι όχι απλά βασικό χαρακτηριστικό, αλλά ο ένας από τους απώτερους σκοπούς μιας επίσκεψης στην παραλία.

Σε μία άλλη εποχή, η λευκή επιδερμίδα ήταν δείγμα κοινωνικής καταξίωσης. Ήταν τότε που οι μοναδικοί σκουρόχρωμοι αποτελούσαν τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα και είχαν αποκτήσει αυτή την απόχρωση λόγω του είδους της εργασίας τους. Όταν άρχισαν οι πρώτες επισκέψεις στην παραλία με σκοπό το θαλασσινό μπάνιο, οι γυναίκες απέφευγαν να εμφανίζονται με το σώμα τους ακάλυπτο ή χωρίς καπέλο και ομπρέλα, για να μην στιγματιστεί το δέρμα τους από τις ακτίνες του ήλιου. Η παρουσία τους εκεί περιοριζόταν στην επιτήρηση των παιδιών κάτω από μία πυκνή σκιά. Οι ελάχιστες εμβαπτίσεις τους γινόταν μόνο όταν ο ήλιος ήταν σχεδόν απών και με την προνοητικότητα τους για την εικόνα της επιδερμίδας να αγγίζει τα όρια της παράνοιας. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους που το σώμα άργησε τόσο πολύ να απογυμνωθεί στην παραλία. Η παρουσία του ήλιου ήταν στοιχείο αρκετό για να αντέξει κανείς τη ζέστη που γινόταν ακόμη πιο αφόρητη με τη συμβολή του ενδύματος. Η επιδερμίδα έπρεπε να παραμένει απολύτως λευκή και όλη η κοσμετολογία της εποχής περιστρέφεται γύρω από αυτόν τον στόχο.

Όλα αυτά σήμερα έχουν πλήρως αντιστραφεί. Δεν αποτελεί τόσο μια προσωπική επιλογή το μαυρισμένο σώμα, όσο μία εικόνα που

επιτάσσει η σημερινή μόδα. Όλοι οι επισκέπτες της παραλίας οφείλουν να αποχωρήσουν το απόγευμα κατά κάποιο βαθμό πιο μαυρισμένοι απ' ό, τι φτάσανε το πρωί. Είναι λοιπόν το μαύρισμα μία διαδικασία που γίνεται και αυτή τελετουργικά, όπως τόσες άλλες στον τόπο αυτό. Το αποτέλεσμα είναι μία μαυρισμένη εικόνα της παραλίας κάτω από το άπλετο φως του ήλιου.

Το μόνο που μπορεί να διαφοροποιήσει τους λουόμενους που αναζητούν το ψήσιμο, είναι ο τρόπος με τον οποίο θα επιλέξουν να προσδώσουν αυτή τη σκούρα απόχρωση στο δέρμα τους. Από τη μία πλευρά είναι ο φανατικός του μαυρίσματος. Αυτός δεν ενδιαφέρεται και πολύ για το πώς θα μαυρίσει. Αρκεί μόνο να το πετύχει, να γίνει γρήγορα και ομοιόμορφα. Πρέπει να κάνει όσα μπορεί, ώστε κατά την επιστροφή του να ξεχωρίζει εύκολα ανάμεσα σε αυτούς που δεν επισκέφτηκαν ακόμη την παραλία. Από την άλλη είναι αυτός που πάνω από όλα ενδιαφέρεται τόσο για την υγιή κατάσταση όσο και για την υγιή εικόνα του δέρματός του. Θέλει πολύ να αλλάξει την απόχρωση του, αλλά θα δείξει μεγάλη προσοχή σε αυτό. Κρέμες για κάθε τύπο επιδερμίδας και κάθε επιθυμητό αποτέλεσμα, ντύνουν το σώμα του για να το προστατέψουν από τη βλαβερή ακτινοβολία και ταυτόχρονα να επιτρέψουν ή και να βοηθήσουν το μαύρισμά του. Είναι αυτός ο λουόμενος τόσο απορροφημένος από το στόχο του που δε διστάζει να καταφεύγει σε προϊόντα που η χρησιμότητά τους είναι και αμφιλεγόμενη και αστεία στο άκουσμά της. Δεν πρόκειται να ρισκάρει όμως την υγιή εικόνα του σώματος και σπαταλά περιουσία και χρόνο για κάθε προϊόν που προτείνει η κοσμετολογία.

Είναι περίεργη αυτή η διαδικασία στην οποία μπαίνει ο λουόμενος. Αν τον παρατηρήσει κανείς προσεκτικά θα δει μία σειρά δράσεων

του που φαίνονται κάπως αντιφατικές: ντύνεται για να έρθει στην παραλία. Εκεί θα ξεντυθεί αφήνοντας καλυμμένα ελάχιστα σημεία του σώματός του. Μετά θα φορέσει ένα στρώμα χρωματιστής κρέμας και θα το κάνει αυτό στα πλαίσια της ύφανσης ενός σκούρου χρυσαφένιου λεπτού υφάσματος, που στόχος είναι να παραμείνει εκεί όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο. Το ακόμη πιο περιεργό και άξιο αναφοράς, είναι το αποτέλεσμα όλης αυτής της εναλλαγής ντυσίματος - γδυσίματος: τα σημεία που επιμελώς έχει καλύψει τη στιγμή που αφήνει τον ήλιο να κάνει τη δουλειά του, είναι από τα λίγα σημεία - μαζί με τις παλάμες των χεριών του, τα πέλματά του και κάποια άλλα που του είναι αδιάφορο αν θα μαυρίσουν - που σαν ίχνη της πρότερης εικόνας, βρίσκονται σε απόλυτη αντίθεση με το υπόλοιπο σώμα του. Όλη αυτή η σκέψη γύρω από την μαυρισμένη εικόνα έρχεται σε αντίφαση με το ημιτελές, δίχρωμο αποτέλεσμα.

Αυτή είναι λοιπόν η εικόνα της σημερινής παραλίας: σώματα ξαπλωμένα σε άβολες στάσεις ώστε ο ήλιος να βλέπει και το παραμικρό σημείο τους, σώματα που στριφογυρνούν για να αποφύγουν τα εγκαύματα, σώματα στραμμένα και ταγμένα στον ήλιο.

Παιζω

Εικ. 7

Μέσα στα πλαίσια της συνάντησης του ατόμου με την κοινωνία της παραλίας, βρίσκει χώρο να αναπτυχθεί το παιχνίδι στις διάφορες διαστάσεις του. Το άτομο, μέσω της μίμησης και της θεατρικοποίησης, θα επιδιώξει την αποδοχή του από το σύνολο, τη νομιμοποίησή του. Η επαναληπτικότητα και η λειτουργία των συνηθειών εμπίπτουν στο παιχνίδι της παραλίας. Αν παρατηρηθεί προσεκτικά η εικόνα μιας πολυσύχναστης παραλίας σε σχέση με τη δραστηριότητα που αναπτύσσεται εκεί, θα φανερωθεί η παιγνιώδης διάστασή της που αφορά της ανθρώπινες δράσεις στο χώρο. Το παιχνίδι λοιπόν είναι αυτό που κατεξοχήν χαρακτηρίζει την κίνηση, το λόγο, την πράξη του ατόμου ή αποτελεί την επιδίωξή του.

Από την άφιξή του ακόμη στην παραλία, ο λουόμενος θα κινηθεί μέσα στους κανόνες του παιχνιδιού. Ο κατακτητικός χαρακτήρας της εγκατάστασης στον οποίο έχει γίνει αναφορά, μαρτυρά την επιδίωξη ενός παιχνιδιού ανταλλαγής εντυπώσεων κάτω από την πίεση του βλέμματος. Όλες οι κινήσεις είναι προκαθορισμένες και στα πλαίσια μιας ιθαγενούς μίμησης, που στόχο έχει τη γνωστοποίηση της άφιξης και της εγκατάστασης με τον πιο άμεσο τρόπο.

Πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξή του βρίσκει το παιχνίδι και στις δράσεις που σχετίζονται με την άθληση. Ο λουόμενος θα βρει τότε την ευκαιρία να επιδείξει τις επιδόσεις του, ακόμη και τη σωματική του διάπλαση. Ο θόρυβος του θριάμβου θα προσελκύσει τα βλέμματα και η απογοήτευση της ήττας θα πνιγεί στα σχόλια της δήθεν ανωτερότητας. ^[13] Η πράξη δε της εισόδου στο νερό είναι η κρίσιμη στιγμή του παιχνιδιού για τους άντρες και οφείλει να είναι δυναμική και θεαματική. Αντίθετα, για τις γυναίκες η έξοδος από το νερό είναι η στιγμή που θα παίξουν με την κίνησή τους: γίνεται

βέβαια πολύ προσεκτικά και με μία απαραίτητη στάση λίγα μέτρα πριν την αμμουδιά που συνήθως συνοδεύεται με μία κίνηση των χεριών προς τα μαλλιά. Αυτός είναι ο τρόπος που θα τραβήξουν την προσοχή σε αυτό το παιχνίδι ανταλλαγής βλεμμάτων.

Το ένδυμα παίζει και αυτό το ρόλο του στο παιχνίδι της παραλίας. Τόσο το ίδιο όσο και ο χειρισμός του επιτρέπουν παιγνιώδεις κινήσεις που αποσκοπούν στη γοητεία. Ο τρόπος που επιλέγει κανείς να καλύψει τα σημεία του δέρματος κρύβει μία διάθεση για παιχνίδι, ενώ η διαδικασία της συνεχούς αποκάλυψης και απόκρυψης του σώματος ή τμήματός του είναι αρκετά δημοφιλής και ο στόχος της συχνά επιτυγχάνεται.

Πέραν όλων αυτών των δράσεων που στην εκδήλωσή τους εμπεριέχουν το στοιχείο του παιχνιδιού, υπάρχουν και οι άλλες δράσεις, αυτές που κυριολεκτικά αποτελούν παιχνίδια. Η παραλία είναι ένας τόπος όπου ο χρόνος για άλλους σταματά και για άλλους γυρίζει πίσω. Η επιστροφή στην παιδική ηλικία χαρακτηρίζει συχνά τις δράσεις των ενηλίκων σε αυτόν τον τόπο της αιώνιας νεότητας. Η παρουσία του παιδιού δίνει το έναυσμα για παιχνίδι. Ο ενήλικας θα φτιάξει κάστρα από άμμο, θα παίξει με το νερό, θα φωνάξει, θα γελάσει και όλα αυτά θα μαρτυρήσουν μια βαθιά κρυμμένη αμεριμνησία που αναδύεται κατά την παραμονή στην παραλία.

Το παιχνίδι, είτε χαρακτηρίζει τη δράση είτε αποτελεί το ίδιο μία δράση, είναι μία τελετουργία στην οποία δίνεται βαρύτητα, ίσως και επισημότητα. Αναπτύχθηκε αυθόρμητα στον τόπο της παραλίας και συνεχίζει να εξελίσσεται μέσα από την επινόηση όλο και περισσότερων στοιχείων, κανόνων και συμπεριφορών που το εμπλουτίζουν.

Αθλούμαι

Εικ. 8

*"Είναι σχεδόν εξίσου φυσικό να κολυμπά κανείς,
όσο και να περπατά"*
V. Raymond, *Πραγματεία περί κολύμβησης*

Η παραλία οφείλει εν μέρει τη σημερινή εικόνα της σε δραστηριότητες όπως η κολύμβηση και η παραθαλάσσια άθληση. Η επιθυμία για επαφή με το νερό οδήγησε τον κόσμο σε παράκτιες περιοχές με σκοπό το θαλάσσιο μπάνιο. Βέβαια η σχέση του ανθρώπου με τη θάλασσα πέρασε, όπως έχει αναφερθεί, από διάφορα στάδια μέχρι σήμερα. Για αιώνες η κολύμβηση, ανάλογα με τις συνθήκες κάθε χώρας και εποχής, υπήρξε αντικείμενο άλλοτε υποστήριξης και άλλοτε διώξεων. Έχει κατηγορηθεί ακόμη και σαν αμαρτία ή ανήθικη πρακτική, πριν φτάσει να γίνει η κυρίαρχη δραστηριότητα της παραλίας.

Στην Ελλάδα η κολύμβηση δεν δέχτηκε διώξεις, κάθε άλλο μάλιστα. Κατά την αρχαιότητα και για πολλούς αιώνες, αποτελούσε μέρος της βασικής εκπαίδευσης των νέων. Πολύ αργότερα η ιατρική πρότεινε την κολύμβηση ως θεραπεία και έστειλε τον κόσμο στις παραλίες για ολιγόλεπτες εμβαπτίσεις, ενώ με την ανάπτυξη των μεταφορικών δικτύων ο κόσμος άρχισε να συρρέει σε παραλιακές περιοχές με μοναδικό σκοπό το θαλάσσιο μπάνιο. Αυτός ήταν και ο λόγος της ανάπτυξης των παράκτιων θέρετρων, όπου σιγά σιγά άρχισαν να εμφανίζονται και άλλες αθλητικές δραστηριότητες στο νερό ή τη στεριά.

Η κολύμβηση είναι η δραστηριότητα που μετατρέπει έναν λουόμενο σε κολυμβητή. Είναι εκείνη η στιγμή της εισόδου στο νερό, ένα στάδιο μετάβασης που το σώμα καλείται να προσαρμοστεί στις συνθήκες του υδάτινου περιβάλλοντος για να ζήσει σε αυτό. Ο ενήλικας θα σκηνοθετήσει την κίνηση του τόσο κατά την είσοδό

του, όσο και κατά τη διάρκεια της παραμονής του στο νερό, ακόμη και κατά την έξοδο. Είναι μία δοκιμασία ικανοτήτων αυτή η τελετουργία, μέσω της οποίας θα γίνει η πολιτογράφηση του στην παραθαλάσσια κοινωνία. Θα επιδείξει την υδατική τεχνογνωσία και με την ποιότητα της κίνησης θα προκαλέσει τα βλέμματα και θα εκδηλώσει την απόλαυση που του προσφέρει η επαφή με το νερό. Όλες οι κινήσεις θέλουν να μαρτυρήσουν την οικειότητα με το υγρό στοιχείο.

Όλα αυτά ο κολυμβητής τα έχει διδαχτεί και καλείται να τα διδάξει. Η εκμάθηση του μπάνιου είναι ευθύνη του οικογενειάρχη, ο οποίος παίζοντας σωστά το διπλό ρόλο του ιερέα - δασκάλου, αναλαμβάνει τη βάπτισμα και τη διδασκαλία, σε μία διαδικασία όπου θα δείξει ζήλο και υπομονή. Είναι μία από τις πιο συνηθισμένες σκηνές που διαδραματίζονται στο θέατρο της παραλίας και με παρόμοιο τρόπο επαναλαμβάνεται και στη στεριά, στην εκμάθηση άλλων δραστηριοτήτων.

Το θαλάσσιο μπάνιο έφερε τον άνθρωπο στην παραλία, αλλά δεν είναι αρκετό για να γεμίσει μια καθημερινή και πολύωρη παραμονή εκεί, έτσι όπως έχει καταλήξει σήμερα η επίσκεψη στον τόπο αυτό. Μια γρήγορη ματιά να ρίξει κανείς σε μία πολυσύχναστη παραλία και θα συνειδητοποιήσει αμέσως πως ο λουόμενος έχει εφεύρει διάφορες ασχολίες που εμπλουτίζουν την παραμονή του εκεί. Έχει μεταφέρει αθλητικές δραστηριότητες από τη στεριά στο νερό και έχει επινοήσει τρόπους εκγύμνασης που του προσφέρουν ευχαρίστηση. Συνηθίζει μάλιστα να επιδίδεται σε δραστηριότητες που δε θα προτιμούσε στην καθημερινή του ζωή, αλλά ο τόπος και ο χρόνος προσφέρονται για κάτι τέτοιο. Δε θα είχε νόημα τόσο μία απαρίθμηση των δραστηριοτήτων αυτών, όσο μία αναφορά στον

τρόπο που αυτές εκδηλώνονται και στην επίδραση που έχουν στην εικόνα της παραλίας.

Οι δραστηριότητες άθλησης που αναπτύσσονται στην παραλία είναι συνήθως παιχνίδια ομαδικά που γυμνάζουν και ψυχαγωγούν ταυτόχρονα. Είναι τόσο διαδεδομένα που σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελούν ακόμη και το κίνητρο για την επίσκεψη, κλέβοντας το ρόλο αυτό από τη κολύμβηση, που για χρόνια ήταν η μοναδική δραστηριότητα που συναντούσε κανείς στην παραλία. Είναι δράσεις συνήθως πολύωρες που κουράζουν το σώμα, κάνοντας το να αναζητήσει άμεσα την επαφή του με το νερό μετά το πέρας τους. Ο λουόμενος, κατά την άθλησή του, επιδιώκει να επιδειχθεί και να προκαλέσει. Η ανταλλαγή βλεμμάτων και εντυπώσεων βρίσκει εδώ το χώρο και τον τρόπο για να αναπτυχθεί.^[14] Όλα αυτά στα πλαίσια του φημισμένου παιχνιδιού της παραλίας που τόσο αγαπά.

Ωστόσο η εξέλιξη αυτή της παραλίας σε τόπο άθλησης έχει προκαλέσει ένα φόβο κορεσμού και υπερχειλίσης, ίσως και ένα φόβο μετάλλαξης και καταστροφής του τόπου. Η άθληση εισέβαλε απότομα στην παραλιακή δραστηριότητα και έσπειρε τη διχόνοια στην κοινωνία της παραλίας, προκαλώντας προβλήματα συγκατοίκησης. Οι πρακτικές επίδειξης αντικατέστησαν τις παραδοσιακές ήρεμες δραστηριότητες και έδωσαν στην παραλία μία εικόνα που δε θυμίζει σε πολλά τον παρθένο τόπο που κάλεσε τον άνθρωπο να τον απολαύσει. Με κάποιον τρόπο η αστική ζωή φαίνεται να εισβάλλει στον παραλιακό παραθερισμό, μετά τον εμπλουτισμό του τελευταίου με αθλητικές ασχολίες που απαιτούν σύνεργα και οχήματα. Είναι περίεργη αυτή η τάση του ανθρώπου να προσπαθεί να φέρει την πόλη στην παραλία και το αντίθετο.

Μέσα σε αυτόν τον μεταλλαγμένο παραλιακό χώρο λοιπόν, η άθληση είναι η πιο δημοφιλής δραστηριότητα. Ξεκίνησε ως ιατρική συμβουλή για κολύμβηση με την ιδιότητα της θεραπείας που σήμερα έχει περιοριστεί σε συγκεκριμένους χώρους, αφήνοντας το πεδίο ελεύθερο στον παραθαλάσσιο ηδονισμό, του οποίου πρακτική είναι και οι διάφορες δράσεις άθλησης που έχουν αναπτυχθεί εκεί.

Απαθανατίζω

Εικ. 9

Η παραλία είναι ένας τόπος όπου μπορεί να μείνει κανείς αθάνατος. Συναντάμε εκεί εικόνες νεότητας, παιχνιδιού, έρωτα, οικογένειας, ανάπαυσης, φιλίας και είναι αυτές οι εικόνες στιγμές που ο λουόμενος θέλει να πάρει μαζί του φεύγοντας. Είτε αφορά τοπιογραφία, είτε πορτρέτο, είτε την αποτύπωση μιας καθημερινής σκηνής, η φωτογραφία είναι η αιτία σημαντικών τελετών στην παραλία.

Ο εικονολάτρης λουόμενος δεν πρόκειται να επισκεφτεί την παραλία χωρίς τη μηχανή του, το μέσο με το οποίο θα αποτυπώσει τη δράση τη δική του και των άλλων, τα πρόσωπα, το τοπίο. Φωτογραφίζεται κανείς μπροστά στην απέραντη θάλασσα, για να επιβεβαιώσει την ύπαρξη του ατόμου μέσα στο άπειρο των στοιχείων που το περιβάλλουν. Φωτογραφίζεται ακόμη για να θυμάται και να ξαναζει. Χρώματα, υφές, ορίζοντας, φως, όλα αυτά είναι στοιχεία που συνθέτουν ένα σκηνικό όπου οι μεν φωτογραφίζουν τους δε, σε μία προσπάθεια ακινητοποίησης του χώρου και του χρόνου. Δίνεται μεγάλη σημασία από τον λουόμενο στο φόντο της σκηνής και αυτό γιατί η φωτογραφία ανάγει κάθε συμβάν στο σκηνικό του. ^[15]

Όσο μικρή και αν είναι η διάρκεια της λήψης, κρύβει συχνά πίσω της μεγάλη προετοιμασία. Άνθρωποι στήνονται μπροστά στο φακό περιμένοντας τον ήχο του κλείστρου που θα παγιδέψει μια στιγμή παροδική που θέλει να γίνει αιώνια. Θα είναι αυτή άλλη μία εικόνα που θα συνοδεύεται από ένα σχόλιο για το χώρο και το χρόνο της και θα απεικονίζει μια ημέρα μπάνιου. Μα υπάρχει και η περίπτωση που η επίσκεψη στην παραλία γίνεται για αυτόν και μόνο το λόγο, τη φωτογράφιση. Άνθρωποι ντυμένοι, σε πλήρη αντίθεση με τους

διπλανούς, στήνονται μπροστά από το ιδανικό σκηνικό για να αποτυπώσουν μία στιγμή σκηνοθετημένη στο έπακρο.

Ο λουόμενος, εκτός από τη λατρεία που δείχνει για τις εικόνες του εαυτού του στην παραλία, φαίνεται να διακατέχεται και από έναν μεγάλο φόβο, αυτό του φακού του άλλου. Θα αντιμετωπίσει πολλούς “αδιάκριτους” φακούς που ηθελημένα ή τυχαία θα τον συμπεριλάβουν σε μία εικόνα που ποτέ δεν πρόκειται να δει. Στα πλαίσια αυτής της οικειοποίησης του δημόσιου χώρου, ο λουόμενος θα επικαλεστεί την ιδιωτική του στιγμή για να αποφύγει όποιον προσπαθήσει να την παραβιάσει. Ο ουσιαστικός λόγος βέβαια είναι η ανασφάλεια για την εμφάνιση, που όμως δε θα τον απασχολήσει τόσο κατά τη φωτογράφησή του από κάποιον οικείο.

Αυτό το σκηνικό της παραλίας επιλέγει λοιπόν το σώμα για να φωτογραφίζεται, ίσως περισσότερο από κάθε άλλο τοπίο. Η ζωή στην παραλία είναι ζωή που θέλει κανείς να θυμάται και αυτό είναι που ο λουόμενος θα επιδιώξει.

Γοητεύω

Εικ. 10

Η παραλία είναι ένας τόπος όπου σώματα προσεγγίζουν το ένα το άλλο και έρχονται σε επαφή. Εδώ, αισθήσεις, ερεθίσματα και ηδονές εκφράζονται ελεύθερα. Σε έναν τέτοιο τόπο λοιπόν, όπου διαδραματίζεται ένα θεατρικό με πρωταγωνιστή το σώμα, οι κινήσεις, τα βλέμματα και οι εντυπώσεις, είναι όλα σκηνοθετημένα στα πλαίσια ενός μυστηρίου. Εδώ η γνωριμία με το διπλανό δεν είναι απαραίτητη. Μιλάμε στον ενικό και αποκαλούμαστε με το μικρό όνομα, αγνοώντας βέβαια τα πάντα για τον άλλο. Οι συνθήκες λοιπόν είναι οι κατάλληλες για να αναπτυχθεί ένα παιχνίδι με μοναδικό σκοπό να καταφέρει το σώμα να γοητεύσει.

Το βλέμμα είναι αυτό που παίζει τον κυρίαρχο ρόλο σε όλη αυτή τη διαδικασία ^[16], μιας και μέσω αυτού θα γίνει η λήψη ενός ερεθίσματος και η αποκωδικοποίησή του. Για την πρόκληση του βλέμματος έχουν επινοηθεί διάφορα παιχνίδια που αφορούν την κίνηση του σώματος που σπάνια δε βρίσκουν το στόχο τους.

Το παιχνίδι της απόκρυψης και αποκάλυψης σημείων του σώματος μέσω των μικροσκοπικών ενδυμάτων είναι αυτό που κάνει πιο γοητευτικό το ντυμένο από το απολύτως γυμνό. Αυτή η ταλάντευση του κρύβω - αποκαλύπτω δεν αφορά μόνο την επιφάνεια του σώματος. Προεκτείνεται και σε μία αντίστοιχη ταλάντευση που αφορά την αποκάλυψη ή όχι, πραγμάτων για το ίδιο το εαυτό. Ο λουόμενος παίζει με αυτό αφήνοντας το διπλανό να γνωρίζει μόνο ελάχιστα πράγματα, προσδίδοντας στην όλη δράση τον απαραίτητο τόνο μυστηρίου.

Η γενική εικόνα ενός καλοσμιλεμένου σώματος εύκολα μπορεί να τραβήξει το βλέμμα, δύσκολα όμως θα το κρατήσει. Τα γοητευτικά στοιχεία του σώματος θα είναι είτε η στάση του είτε ανεπαίσθητες κινήσεις ^[17] που ο λουόμενος θα επιλέξει γνωρίζοντας ότι

παρακολουθείται. Αργές κινήσεις, απαλά αγγίγματα του σώματος, εκδηλώσεις απόλαυσης των στοιχείων της παραλίας, όλα αυτά είναι συγκεκριμένες στρατηγικές που έχουν αποδείξει την επιτυχία τους. Όλα είναι σκηνοθετημένα, από την ακινησία μέχρι την έντονη σωματική δραστηριότητα.

Ο λουόμενος δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την εξέλιξη που μπορεί να έχει αυτή η διαδικασία. Θέλει απλά να γίνει μέρος της γοητείας του τόπου, μιας γοητείας που απορρέει από την απόλαυση που προσφέρει. Μέσα σε αυτό το σκηνικό που συνεχώς διεγείρει τις αισθήσεις, ο λουόμενος δρα με σκοπό να πετύχει το ίδιο, εκμεταλλευόμενος τα στοιχεία της ιδιότυπης αυτής ζωής στην παραλία.

Η επίσημη γλώσσα της παραλίας είναι η γλώσσα του σώματος. Είναι η κοινή γλώσσα των πρωταγωνιστών και συχνά έχει να πει και να εννοήσει πολλά περισσότερα από όσα η ομιλία θα μπορούσε. ^[18] Η δράση εκεί τροφοδοτείται συνεχώς από τα ερεθίσματα που μπορεί να προκαλέσει η παραμικρή κίνηση του σώματος, που δρα με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι γοητευτικό όχι μόνο στην εμφάνισή του αλλά και σε κάθε του έκφραση.

Απ-εγκαθίσταται

Εικ. 11

Είναι η στιγμή αυτή της απεγκατάστασης , τόσο σημαντική για τον λουόμενο, όσο και η στιγμή της εγκατάστασης. Το μέλος θα αποχωρήσει από την κοινωνία της παραλίας και θα πάρει μαζί του όλο του τον εξοπλισμό, είτε αφορά την παραθαλάσσια επίπλωση που έφερε και έστησε στην παραλία, είτε μόνο τα προσωπικά, απολύτως απαραίτητα αντικείμενά του. Ισχύουν και εδώ, όπως και στην είσοδο στην παραλία, πρωτόκολλα εξόδου, τα οποία πιστά θα ακολουθήσει.

Η θεατρικοποίηση, το βασικό αυτό στοιχείο που σε αφθονία συναντά κανείς στην παραλία, επιβάλλει τις αργές, προσεχτικές κινήσεις, έτσι ώστε να φαίνονται φυσιολογικές και εύκολες. Ο λουόμενος θα σκύψει, θα σηκώσει, θα διπλώσει, θα κουμπώσει και τέλος θα φορτωθεί όλα αυτά που με κόπο έστησε και όλο αυτό θα το κάνει δίνοντας του ιδιαίτερη σημασία και προσοχή. Πρέπει να αποφύγει να ενοχλήσει τους κοντινούς λουόμενους και κυρίως να μην προκαλέσει την προσοχή τους. Φορτωμένος και ήδη κουρασμένος θα διανύσει μια απόσταση ανάμεσα σε ξαπλωμένα σώματα που σε λίγο θα βρεθούν στην ίδια ακριβώς θέση.

Στην οργανωμένη παραλία, όταν οι τελευταίοι λουόμενοι εγκαταλείψουν τον τόπο, όλος ο εξοπλισμός συγκεντρώνεται, στοιβάζεται κ ασφαρίζεται με αλυσίδες και λουκέτα. Η παραλία, απαλλαγμένη πια από την επίπλωσή της μοιάζει να αποκτά ξανά τη φυσική της εικόνα κάθε βράδυ, μέχρι να τη χάσει και πάλι το επόμενο πρωί. Η ματαιότητα αυτής της πράξης συνίσταται σε δύο γεγονότα: στην καθημερινή επανάληψη του μαζέματος και στησίματος ^[19] και στην προσωρινή αποκατάσταση της φυσικής εικόνας που ελάχιστοι θα απολαύσουν τις ώρες αυτές.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η παραλία είναι ένας τόπος που προκαλεί συναισθήματα. Η θάλασσα των αλλοτινών εποχών, δαιμονοποιημένη και απειλητική, ξυπνούσε το φόβο και την απέχθεια για την ακτή. Αργότερα, η φυσιολατρία και η τάση προς εξερεύνηση προκάλεσαν την περιέργεια που μετέπειτα, με τη διάδοση της θεραπευτικής ιδιότητας του θαλασσινού νερού, έδωσε τη θέση της στο σεβασμό για την τελετουργία του μπάνιου. Σήμερα η παραλία ξυπνά την απόλαυση. Είναι ένας δημόσιος χώρος καθαρά προορισμένος για τον ελεύθερο χρόνο. Άρρηκτα συνδεδεμένος με τα σώματα που τον κατοικούν, ο τόπος αυτός παίρνει ζωή μέσα από μια σειρά δράσεων για τις οποίες προσφέρεται.

Η προσέγγιση που έγινε πλησίασε τα σώματα και εστίασε πάνω τους, με σκοπό να παρουσιάσει τη συνολική εικόνα της σύγχρονης ανθρωπολογίας της παραλίας. Τα σώματα που αποτελούν αυτή την κοινωνία συναντιόνται και συνυπάρχουν μέσα σε ένα φυσικό τοπίο, αυτοσκονοθετούνται και ζουν τελικά υποδουμένοι κάποιον άλλο, κάτω από την συνεχή πίεση των διπλανών βλεμμάτων. Η απλή ζωή που ονειρεύεται κανείς να ζήσει στην παραλία κρύβει πίσω της μία μεγάλη επισημότητα που χαρακτηρίζει κάθε παράκτια δραστηριότητα.

Ο δημόσιος χαρακτήρας που πρόσφατα απέκτησε δεν έχει ακυρώσει πλήρως τη φυσιολατρική ηθική που παλαιότερα διέκρινε την παραλία, πρόσθεσε όμως στοιχεία που την κάνουν να απέχει πολύ από τον παρθένο τόπο όπου έζησε ο Ροβινσώνας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Στο βιβλίο *Η Διεκδίκηση της Υπαίθρου* ο Γ. Σχιζας γράφει στο κείμενό του *Η Ψυχαγωγική Χρήση της Υπαίθρου*: "...Οι διεθνείς αφίξεις τουριστών συνιστούν μία τεράστια δυναμική που προσεγγίζει το 1 δις και ανασκηνοθετεί το χώρο σε πολλά γεωγραφικά μήκη και πλάτη, δίνοντας την εντύπωση μιας ακαταμάχητης δύναμης με τελική έκβαση την κατάκτηση και εξημέρωση των πλέον άθικτων περιοχών του πλανήτη."
2. Στο κείμενό του *Εικόνες Νεότητας στο Μετάπολις 2001 Η Σύγχρονη Ελληνική Πόλη* ο Μ. De Sola Morales γράφει: "... Πρόκειται για μια επίδραση της κουλτούρας των διακοπών, ως μίμηση ή ασυνείδητη επαναφορά στην πόλη τρόπων αναψυχής και ελεύθερου χρόνου, που ιδιάζουν σε συμπεριφορές τέλους εβδομάδας ή καλοκαιριού. Πρόκειται για ένα γενικότερο φαινόμενο, που συναντάται συχνά και στην Ισπανία: η ψευδαίσθηση ενός τρόπου ζωής διακοπών, μιας ευεξίας που διαχέεται στις πόλεις και στις ευρύτερες περιοχές τους, άμεσα συσχετισμένης με οικονομικές παραμέτρους και με τους τρόπους χρήσης της αστικοποιημένης γης. Δεν είναι ακριβώς τόσο αυτό που συμβαίνει με τον τουρισμό, όσο ένα είδος αστικοποιημένων διακοπών, μιας διευρυμένης ευεξίας. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που δεν έχει σχέση με την κλασική έννοια της αναψυχής, του ελεύθερου χρόνου ή της σημασίας που έχουν τα σπορ και η άθληση στη σύγχρονη ζωή μας, όσο για νέες εκφράσεις συλλογικότητας που λαμβάνουν χώρο σε συγκεκριμένες τοποθεσίες."
3. Στο βιβλίο *Η Διεκδίκηση της Υπαίθρου* ο Θ. Καναράλης γράφει στο κείμενό του *Τελετές του Σαββατοκύριακου*: "...Οι τελετουργίες του Σαββατοκύριακου είναι μία αγωνιώδης προσπάθεια αποκατάστασης της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση"

4. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ζ. Ν. Ουρμπαίν στο βιβλίο του *Στην Ακροθαλασσιά* "...Στην παραλία, η πρακτική της εγκατάστασης δεν είναι αποτέλεσμα ενός απλού συνωστισμού ή μιας αμφίβολης συσσώρευσης. Μεταξύ διασποράς και συγκέντρωσης, γεινίασης και απόστασης, η πρακτική αυτή είναι στην πραγματικότητα δομημένη από διάφορες τελετουργίες..."
5. Στο ίδιο, η οικογενειακή εγκατάσταση στην παραλία χαρακτηρίζεται ως φαντασική αναπαράσταση της πρωταρχικής καλύβας, όπως αυτή παρουσιάζεται στην *Ποιητική του χώρου* του Γκ. Μπασελάρ.
6. Στο άρθρο του *Η ιδιόκτητη παραλία*, ο Δ. Τζιαντζής αναφερόμενος στις εγκαταστάσεις αυτές τις χαρακτηρίζει ως *δείγμα εισβολής του κόσμου της τυποποιημένης ψυχαγωγίας στο πεδίο της παραλιακής κοινοκτημοσύνης*.
7. Δανειζόμαστε τον όρο από τον Ζ. Ν. Ουρμπαίν που στην ανάλυση της εξέλιξης του λουόμενου, τον ονομάζει Ροβινσώνα και συγκρίνει τα διάφορα στάδια από τα οποία έχει περάσει με την περιπέτεια του γνωστού ήρωα.
8. Έτσι αναφέρει ο Ζ. Ν. Ουρμπαίν τους λουόμενους της Νορμανδίας που πρώτοι τόλμησαν να βγουν γυμνοί στην παραλία.
9. Συγκεκριμένα ο Ζ. Ν. Ουρμπαίν αναφέρει: "... Αυτή η σύγχρονη απρέπεια ακύρωσε σε μεγάλο βαθμό την παραθαλάσσια επίπλωση όπου αναμειγνύονταν άλλοτε τα σημάδια της αιδούς και της επίδειξης. Έτσι, σε αυτό το πλαίσιο που έγινε αδιάντροπο, οι καμπίνες δεν είναι πλέον ό, τι ήταν."

10. Χαρακτηριστικές είναι οι σκηνές από την ταινία *Θάνατος στη Βενετία*, όπου ο πρωταγωνιστής, παρακολουθώντας έναν έφηβο να απολαμβάνει το καθημερινό του μπάνιο, τον ερωτεύεται.
11. Στο βιβλίο *Το Νερό και τα Όνειρα* ο Γκ. Μπασελάρ αναλύοντας το όνειρο του Νοβάλις γράφει: *"... Οι γυναικείες μορφές θα γεννηθούν από την ίδια την ουσία του νερού στην επαφή του με το αντρικό στήθος, τη στιγμή που ο πόθος του άντρα θα συγκεκριμενοποιηθεί. Η φιλήδονη όμως ουσία υπάρχει πριν από τις μορφές της ηδονής."*
12. "Αποτριχωμένο σύμπαν" αποκαλεί ο Ζ. Ν. Ουρμπαιν τη σύγχρονη παραλία, σχολιάζοντας έτσι τις νέες κοσμετολογικές τάσεις, που δίνουν στην παραλία την αντίστοιχη εικόνα.
13. Αναφερόμενος στη συμπεριφορά του σώματος στο δημόσιο χώρο, ο Ε. Goffman στο κείμενό του *Οι σχέσεις δημοσίως* στο βιβλίο *Τα Όρια του Σώματος*, γράφει μεταξύ άλλων: *"... το άτομο ενδιαφέρεται να διαχειριστεί όχι απλώς την προσβολή που μπορεί να προκαλέσει σε άλλους αλλά και τη δυσφήμιση του εαυτού του που θα μπορούσε να προκαλέσει η παρούσα περίπτωση στην οποία βρίσκεται."* Και μετά: *"... το άτομο ίσως νιώσει υποχρεωμένο να προσπαθήσει να διορθώσει τις εντυπώσεις επιτελώντας μια παράσταση παρούσα θεατών."*
14. Ο Ζ. Ν. Ουρμπαιν γράφει: *"... Αυτό το βλέμμα είναι εκεί. Του προσδίδει κανείς ή παριστάνει ότι του προσδίδει περισσότερη ή λιγότερη προσοχή. Σας δίνει άλλωστε περισσότερη ή λιγότερη προσοχή. Αλλά εννοεί κανείς να παραμείνει κύριος της εντύπωσης που μεταδίδει στο περιβάλλον το θέαμα του σώματός του."*
15. Στο κείμενο *Φωτογραφία και Χωροποίηση του Χρόνου*, ο Σ. Σταυρίδης αναφέρει: *"... Πρόσωπα και αντικείμενα σχηματίζουν διατάξεις χώρου"*

από τις οποίες απουσιάζει ο χρόνος της κίνησης, της δράσης, του συμβάντος. Παρόλο που οι φωτογραφίες ισχυρίζονται ότι θηρεύουν συμβάντα, οι εικόνες που προσκομίζουν στην εμπειρία είναι χώροι, σκηνικά.”

16. Στην εισαγωγή του βιβλίου *Τα Όρια του Σώματος* η Δ. Μακρυνιώτη γράφει για την όραση: “...*Η κυριαρχία της όρασης στις κοινωνίες κατά την ύστερη νεωτερικότητα ενισχύεται και επιβεβαιώνεται μέσα από τη δυναμικά αντιφατική λειτουργία της: αφενός προάγει την έμφαση στην εξωτερική, άμεσα ορατή και αναγνωρίσιμη επιφάνεια, αφετέρου το ίδιο το όργανο που καθιστά δυνατή την όραση γίνεται πηγή συγκέντρωσης και αξιολόγησης μη ορατών, εγγεγραμμένων και κωδικοποιημένων πληροφοριών για το υποκείμενο.*”
17. Στο βιβλίο *Η Ψυχολογία του Έρωτα* του Πωλ Ζακό, διαβάζουμε: “... η φυσιολογική έκφραση, η χειρονομία, η στάση θα απηχήσουν βαθύτερα από το σμίλημα του προσώπου, τη σωματική διάπλαση ή την ευρυθμία των κινήσεων.”
18. Στο κείμενο του E. Goffman αναφέρεται: “... Η αντίληψη ότι κάποιο πρόσωπο είναι μόνο του όταν βρίσκεται μέσα στο πλήθος, ότι είναι ένα ανώνυμο άτομο [atom], αποτελεί μία φιλολογική αλήθεια, αλλά δεν είναι η αλήθεια από την οποία είναι φτιαγμένες οι σκηνές στους δρόμους της πραγματικότητας. Μπορεί να είναι μόνο του, μία σιωπηλή μονάδα, είναι όμως τόσο έτοιμο να δείξει παραστατικά κάποια πράγματα όσο ένας κωφάλαλος στο πάρτι της πολυκατοικίας.”
19. Ο νόμος που αφορά την παραθαλάσσια επιίπλωση επιβάλλει την απομάκρυνση των κινητού εξοπλισμού κατά τις βραδινές ώρες, αφού έχει κριθεί επικίνδυνος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ουρμπαίν Ζαν Ντιντιέ, *Στην ακροθαλασσιά. Η μεταμόρφωση του ταξιδιώτη σε παραθεριστή*, Αθήνα: Ποταμός, 2000.

Μανωλίδης Κώστας, Καναρέλης Θεοκλής, *Η διεκδίκηση της Υπαίθρου. Φύση και κοινωνικές πρακτικές στη σύγχρονη Ελλάδα*, Αθήνα: Ίνδικτος, 2009.

Μπασελάρ Γκαστόν, *Το Νερό και τα Όνειρα*, Αθήνα: Χατζηνικολή, 1985

Μπασελάρ Γκαστόν, *Ποιητική του Χώρου*, Αθήνα: Χατζηνικολή, 1982

Μακρυνιώτη Δήμητρα, *Τα Όρια του Σώματος: Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις*, Αθήνα: Νήσος, 2004

Ζακό Πώλ, *Η Ψυχολογία του Έρωτα*, Θεσσαλονίκη: Μπίμπης Στερέωμα

Αίσωπος Γιάννης, Σημαιοφορίδης Γιώργος, *Μετάπολις 2001. Η Σύγχρονη Ελληνική Πόλη*, Αθήνα: Metropolis Press, 2001

Σταυρίδης Σταύρος, *Φωτογραφία και Χωροποίηση του Χρόνου*, Ουτοπία, Αθήνα, 27/1997

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ. 1: Ξινόβρυση, Σεπτέμβριος 2009

Εικ. 2: Μηλοπόταμος, Ιούλιος 2009

Εικ. 3: Βελίκα, Ιούλιος 2009

Εικ. 4: Φακίστρα, Ιούνιος 2009

Εικ. 5: Σωτηρίτσα, Ιούλιος 2009

Εικ. 6: Καληφτέρη - Άφυσσος, Ιούνιος 2009

Εικ. 7: Πλάκα, Σεπτέμβριος 2009

Εικ. 8: Πλάκα, Ιούνιος 2009

Εικ. 9: Ξινόβρυση, Σεπτέμβριος 2009

Εικ. 10: Χορευτό, Ιούλιος 2009

Εικ. 11: Πλάκα, Σεπτέμβριος 2009

